

**Έκθεση της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας της Βουλής των Γερόντων για το
θέμα «Η Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής των Ηλικιωμένων», σε θέματα που
αφορούν την κοινωνική πρόνοια**

Παρόντες:

Αλέκα Γράβαρη Πρέκα, πρόεδρος	Μαρίνα Τσαγγαρίδου
Ανδρέας Κωνσταντινίδης	Μενέλαος Κουζούπης
Ανδρούλα Πασχαλίδου	Μιχαλάκης Γεωργίου
Ανδρέας Χατζημάρκου	Πέτρος Θεοφάνους
Ανδρούλα Γρηγορίου	Στέλιος Μνάσωνος
Αντώνιος Κ. Δημητριάδης	Σωτήρης Παύλου
Κώστας Ματσουκάρης	Τάσος Παπαθωμάς
Γεώργιος Χριστοφίνας	Χρίστος Κούζης
Δήμος Γιάγκου	Χαράλαμπος Κωνσταντίνου
Έλση Ουτιτζιάν	Κώστας Σκαρπάρης
Μάρω Ανδρεάδη	

Η Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας της Βουλής των Γερόντων μελέτησε το πιο πάνω θέμα σε συνεδρία της, που πραγματοποιήθηκε στις 26 Οκτωβρίου 2015. Στα πλαίσια της συνεδρίασης αυτής παρευρέθηκαν εκπρόσωποι των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Παρέστησαν επίσης ο πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ. Αντρέας Φακοντής και τα μέλη της επιτροπής βουλευτές κ. Σκεύη Κούτρα Κουκουμά, κ. Νίκος Νουρής και κ. Άγγελος Βότσης.

A. Εισαγωγή

Εισάγοντας το υπό αναφορά θέμα η πρόεδρος της επιτροπής κ. Αλέκα Γράβαρη Πρέκα δήλωσε ότι για φέτος επιλέγηκε το θέμα που αφορά τη βελτίωση της ποιότητας

της ζωής των ηλικιωμένων, η οποία όμως για να βελτιωθεί θα πρέπει πρώτα να υπάρχει η δυνατότητα να καταστεί εφικτή η βελτίωση της ποιότητας ζωής ολόκληρου του κοινωνικού συνόλου.

Σύμφωνα με την πρόεδρο της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας, είναι παραδεκτό ότι καταβάλλονται έντονες προσπάθειες για βελτίωση των οικονομικών του κράτους και τήρηση των όρων που εξασφαλίζουν τη δανειοδότηση, ώστε να καταστεί δυνατή η έξοδος από το μνημόνιο, με θετική ανταπόκριση από τους θεσμούς και με βήματα αναβάθμισης της εικόνας της Κύπρου γενικότερα. Επίσης η μικρή έστω μείωση της ανεργίας είναι παρήγορη, ωστόσο είναι απογοητευτικά τα αποτελέσματα ερευνών που διεξάγονται για την οικονομική κατάσταση, όπως αυτή διαμορφώνεται στις συνθήκες της οικονομικής κρίσης.

Ειδικότερα, λιγοστεύουν τα κοινωνικά παντοπωλεία, αντιμετωπίζονται πιο αποτελεσματικά οι ανάγκες του κυπριακού λαού που εξακολουθεί ακόμη σε μεγάλο βαθμό να υφίσταται τις συνέπειες της κρίσης. Επιπρόσθετα στηρίζονται από το κράτος και οι πρόσφυγες, τους οποίους οι διάφορες διεθνείς συγκυρίες ανάγκασαν να ζητούν προστασία στη χώρα μας. Λόγω της ανεργίας, είναι ανησυχητική η αύξηση της μετανάστευσης των νέων μας, η οποία σύμφωνα με τις έρευνες ειδικών, δεκαπενταπλασιάστηκε τα τελευταία δύο χρόνια με την αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό. Αυτό αποτελεί το πρώτο σημαντικό πλήγμα για τους ηλικιωμένους, οι οποίοι στερούνται τα προσφιλή τους πρόσωπα, καθώς και τη στήριξή τους. Πρόσθετα, οι συνθήκες ζωής δυσκολεύουν χωρίς ευσίωνες προβλέψεις, οι φορολογίες θεωρούνται δυσβάσταχτες για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα από τις αποκοπές μισθών και συντάξεων, τις μειωμένες ώρες απασχόλησης και την αναστολή εργασιών μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Παράλληλα, δε μένει απαρατήρητη η συχνά υπόκοφη οργή για τη συνεχιζόμενη ατιμωρησία των

ενόχων της οικονομικής καταστροφής. Όλα αυτά αποτελούν αιτίες για τη δημιουργία ψυχικών διαταραχών, έχουν επιπτώσεις στη σωματική υγεία, αυξάνουν τη θνησιμότητα και τις αυτοκτονίες, οι οποίες με απόφαση των αρμόδιων αρχών αποσιωπούνται από το φόβο ότι θα οδηγήσουν και άλλους στον ίδιο δρόμο.

Ενδεικτική είναι και η αναφορά της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, αλλά και η διαπίστωση των Υπουργών Εσωτερικών και Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ότι στο οικογενειακό περιβάλλον, στα ιδρύματα ευγηρίας ηλικιωμένων, στην κοινότητα όπου διαβιούν ασκείται ψυχική, σωματική, συναισθηματική, διανοητική και οικονομική βία εναντίον των ηλικιωμένων ατόμων.

B. Ζητήματα που απασχόλησαν την Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας:

1. Κατάρρευση αξιών

Ως αποτέλεσμα της ανασφάλειας, της απογοήτευσης και της οργής προκαλείται και διευρύνεται σταδιακά, με καθημερινά φαινόμενα σήψης, η κατάρρευση των ηθικών αξιών. Το άγχος, ο φόβος και η ανέχεια οδηγούν στην άσκηση βίας και στην εγκληματικότητα, ενώ προηγείται η εκμετάλλευση των ευάλωτων ατόμων, μεγάλο μέρος των οποίων είναι οι ηλικιωμένοι και οι ευπαθείς ομάδες, όπως τα παιδιά, οι νέοι, οι χαμηλόμισθοι, τα άτομα με αναπηρίες και οι μονογονεϊκές οικογένειες, που παρ' όλες τις προσπάθειες του κράτους αντιμετωπίζουν πολύ σοβαρά προβλήματα.

Τα προγράμματα λιτότητας των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων και της δικής μας κυβέρνησης παράλληλα πλήττουν βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Δεν υπάρχουν προγράμματα με τα οποία οι ηλικιωμένοι θα μπορούσαν να αποδείξουν ότι εκτός από την πραγματικά σημαντική τους βοήθεια στο στενό οικογενειακό πλαίσιο, θα μπορούν να αποβούν παραγωγικοί και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Έχει παρατηρηθεί τα τελευταία δύο χρόνια επιστροφή των ανέργων στις οικογενειακές τους εστίες και στήριξή τους μέσα από τις συντάξεις ή άλλα εισοδήματα των γονιών τους και συνήθως πρόκειται για πτυχιούχους οι οποίοι απέκτησαν τα ακαδημαϊκά τους εφόδια έπειτα από θυσίες και στερήσεις των γονιών τους. Οι περισσότεροι βλέπουν να απομακρύνεται η προοπτική δημιουργίας δικής τους οικογένειας, γι' αυτό καθίσταται αναγκαία η λειτουργία και η βελτίωση δομών και υποδομών που να στηρίζουν τη σωστή ανάπτυξη των παιδιών, σωματικά και ψυχικά, όπως οι βρεφοκομικοί και νηπιοκομικοί σταθμοί, που θα παρέχουν σωστή φύλαξη, κοινωνικοποίηση των παιδιών και αίσθημα ασφάλειας στους γονείς. Ωστόσο, η ευεργετική παρουσία παππούδων και γιαγιάδων θα πρέπει να αποτελεί ανακούφιση και όχι επάγγελμα.

Ακόμα ένα πρόβλημα που οξύνεται τελευταία είναι η ανάγκη μετακίνησης ηλικιωμένων από ιδρύματα στα οποία φιλοξενούνται, αφού η οικονομική κρίση δεν παρέχει τη δυνατότητα σε οικογένειες να συμβάλλουν στα νοσήλια και οι χαμηλές συντάξεις δεν επαρκούν για κάλυψη των νοσηλίων στα ιδρύματα. Γι' αυτό είναι απόλυτη ανάγκη το κράτος να λάβει κι άλλα μέτρα οικονομικής, ηθικής και ιατρικής στήριξης και αντί της ιδρυματοποίησης, να βρίσκουν οι ίδιοι ηλικιωμένοι ό,τι χρειάζονται στα σπίτια τους, στην οικογένειά τους και στο κοινωνικό σύνολο, ώστε να μην επιβαρύνουν κανένα. Είναι επάναγκες να οργανωθεί η κοινωνική πολιτική που θα στηρίζει στον ύψιστο βαθμό την αυτονομία και την ανεξαρτησία των ηλικιωμένων μας. Για όλα αυτά κρίνεται ως απαραίτητη η κοινωνική στήριξη των ανθρώπων που έστησαν και στήριξαν αυτό τον τόπο και οι οποίοι δεν ευθύνονται για όσα βιώνουμε σήμερα.

Η μοναξιά, το χαμηλό επίπεδο επικοινωνίας, οι ανεπαρκείς υπηρεσίες υγείας, η έλλειψη προστασίας από κινδύνους που διατρέχουν και η περιθωριοποίησή τους,

οδηγούν τους ηλικιωμένους μας σε κατάθλιψη και επιβάρυνση της υγείας τους τη στιγμή που υπάρχουν ηλικιωμένοι οι οποίοι με τις πολύτιμες γνώσεις και τις εμπειρίες τους, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από τους νεότερους και να αισθάνονται και οι ίδιοι χρήσιμοι.

2. Ψυχαγωγία-κοινωνική ένταξη

Στο θέμα της ψυχαγωγίας που είναι απαραίτητη περισσότερο για την ψυχική ισορροπία ειδικά των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού έχει παρατηρηθεί ότι τα Συμβούλια Κοινοτικής Ευημερίας και οι εθελοντικές οργανώσεις που ήταν -και σε κάποιο βαθμό είναι- πάντα καταφύγιο για τους ηλικιωμένους που ζουν κοντά ή κάτω από το όριο της φτώχειας αντιμετωπίζουν τεράστια οικονομικά και άλλα προβλήματα και αυτό πλήττει τους ηλικιωμένους. Η περικοπή ή η ακύρωση δραστηριοτήτων τους στερεί τη δυνατότητα φιλικής επαφής αλλά και άσκησης, σωματικής και πνευματικής, που αναζωογονεί την ψυχική αντοχή.

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει στις γυναίκες που στήριξαν επί δεκαετίες την οικογένεια και δε σπούδασαν, λόγω των αντιλήψεων της εποχής, ώστε να ζουν με μια σύνταξη ως το τέλος της ζωής τους αυτόνομα. Η κοινωνική σύνταξη αποτελεί σημαντικό όφελος, αλλά δεν επαρκεί.

Επιπλέον, κρίνεται σκόπιμο να γίνει ενημέρωση για τις πρόνοιες του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος στο οποίο πολλές γυναίκες, δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης. Αξίζει να τονιστεί ότι τα έργα τους που προσφέρονται για ενίσχυση των οργανώσεων είναι εντυπωσιακά.

Επιπρόσθετα, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, τα οικονομικά προβλήματα των ηλικιωμένων και η κατάργηση της κοινωνικής κάρτας, επιδρούν ανασταλτικά στη συμμετοχή των ηλικιωμένων σε πολιτιστικές ή επιμορφωτικές εκδηλώσεις. Παρ' όλα αυτά βλέπουμε ηλικιωμένους με πραγματικά ακατάβλητη θέληση να

παλεύουν για να κρατηθούν σε κοινωνικές ομάδες, προσφέροντας τις γνώσεις και την παρουσία τους επωφελούμενοι και οι ίδιοι ψυχικά.

3. Ενημέρωση σε άτομα με προβλήματα ακοής

Σε ό,τι αφορά στο κεφάλαιο ενημέρωσης από τα τηλεοπτικά δίκτυα, συχνά οι ηλικιωμένοι είναι αποκομμένοι από τα γεγονότα, γιατί δυσκολεύονται να παρακολουθήσουν δελτία ειδήσεων. Χαιρετίζεται η προσπάθεια να μελετηθεί και να προωθηθεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων η δυνατότητα προβολής υποτίτλων στα δελτία ειδήσεων για να μπορούν να τα παρακολουθούν και άτομα με μεταγλωσσική κωφότητα, τόσο νεαρά όσο και ηλικιωμένα που δε γνωρίζουν τη νοηματική.

4. Προσφυγικοί συνοικισμοί

Παρά τις ενέργειες που έγιναν και γίνονται για τη βελτίωση της κατάστασης σε προσφυγικές πολυκατοικίες παρουσιάζονται ακόμα σοβαρά προβλήματα όσον αφορά στη διακίνηση των ηλικιωμένων, λόγω της έλλειψης ανελκυστήρων και της ακαταλληλότητας των κτιρίων. Γι' αυτό, καθίσταται αναγκαίο όπως προωθηθεί άμεσα η τοποθέτηση ανελκυστήρων και όπως επιδιορθωθούν οι προσφυγικές και οι τουρκοκυπριακές κατοικίες στις οποίες στεγάζονται πρόσφυγες.

5. Νέα εκτίμηση της ακίνητης ιδιοκτησίας

Ένα άλλο θέμα που εκκρεμεί είναι αυτό της επανεκτίμησης της ακίνητης ιδιοκτησίας για το οποίο όπως και πέρσι έχει τονιστεί ότι η εκτίμηση που έγινε το 2013 από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας δεν ανταποκρίνεται στις σημερινές αξίες τις ακίνητης ιδιοκτησίας, όπως αυτές διαμορφώνονται λόγω της οικονομικής κρίσης. Αυτό επηρεάζει περισσότερο ιδιοκτησίες σε ορεινές αγροτικές περιοχές, όπου τα κτήματα είναι χερσότοποι και δεν καλλιεργούνται. Περαιτέρω, τα κτήματα που βρίσκονται στις οικιστικές περιοχές δεν είναι όλα

οικόπεδα, αλλά χωράφια χωρίς νερό και ρεύμα και καλλιεργούνται με τον ίδιο τρόπο όπως αυτά που βρίσκονται εκτός της οικιστικής ζώνης. Η νέα εκτίμηση επηρεάζει περισσότερο ηλικιωμένους και χαμηλοσυνταξιούχους των οποίων οι ασχολίες, όπως η σπορά σιταριού και κριθαριού πλήττονται συχνά από τις καιρικές συνθήκες. Γι' αυτό, η Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας εισηγείται όπως γίνει επανεκτίμηση της αξίας της ακίνητης ιδιοκτησίας με βάση τις σημερινές πραγματικές αξίες και τη σημερινή της χρήση και όπως οι χαμηλοσυνταξιούχοι τυγχάνουν ελαφρύνσεων και διευκολύνσεων στην καταβολή του φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας. Στο σημείο αυτό, η επιτροπή χαιρετίζει την πρόθεση της πολιτείας για παραχώρηση ελαφρύνσεων στη φορολογία περιουσιών, οι οποίες γειτνιάζουν με τα κατεχόμενα.

6. Στήριξη της Βουλής των Γερόντων

Η Βουλή των Γερόντων για δεκαεπτά χρόνια τώρα αποτελεί θεσμό που τονώνει τα άτομα της τρίτης ηλικίας και τους ωθεί στην αναζήτηση τρόπων βελτίωσης της ζωής τους, ωστόσο ο θεσμός αυτός κλονίζεται.

Επαναλαμβάνεται για άλλη μια φορά και φέτος ότι η μείωση των κονδυλίων για τα λειτουργικά έξοδα της Βουλής των Γερόντων οδήγησε στην απόφαση για μερική απασχόληση της λειτουργού της μόνο για δεκαπέντε ώρες.

Η Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας επαναλαμβάνει την έκκληση στον Πρόεδρο και στα μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων αλλά και στα αρμόδια Υπουργεία να στηρίξουν το σημαντικό έργο του θεσμού με τη μεγαλύτερη δυνατή ζέση, αφού αυτό επιβάλλουν οι δύσκολες συνθήκες που διαμορφώθηκαν τα τελευταία χρόνια.

Η Επιτροπή επίσης επισημαίνει πως, συχνά, οικογένεια και κράτος δεν αναλαμβάνουν το μερίδιο της ευθύνης που τους αναλογεί στην αντιμετώπιση των προβλημάτων των ηλικιωμένων. Η ατονία, η άνοια, η μοναξιά, οι ασθένειες, οι

ελλείψεις και η ανεπάρκεια σε θέματα υγείας, με όλο το χάος που επικρατεί στα κρατικά νοσηλευτήρια τα τελευταία δύο χρόνια, η ανασφάλεια, η περιθωριοποίηση, ο παραγκωνισμός και η εγκατάλειψη, η βίαιη αντιμετώπιση, τα οικονομικά προβλήματα και άλλα, επιδεινώνουν την κατάσταση των ηλικιωμένων. Γι' αυτό, χωρίς τη λήψη άμεσων μέτρων, δε θα οδηγηθούμε σε πραγματική βελτίωση μόνο με το σύνθημα για «βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων», όπως ζητά το φετινό σύνθημα της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας της Βουλής των Γερόντων.

Γ. Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Οι εκπρόσωποι των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων υπέβαλαν σχετικό υπόμνημα στη Βουλή, στο οποίο διαλαμβάνονται οι θέσεις του εν λόγω υπουργείου, οι οποίες συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, έχοντας μεταξύ άλλων στους στόχους τους τη διασφάλιση του δικαιώματος κάθε πολίτη για ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, παρέχουν μέσω νομοθεσιών, προγραμμάτων, υπηρεσιών και σχεδίων οικονομική βοήθεια και υπηρεσίες σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, περιλαμβανομένων των ηλικιωμένων και των οικογένειών τους.

Σήμερα, στα πλαίσια της ισχύουσας νομοθεσίας για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα και μέχρι την πλήρη εφαρμογή του, παρέχεται δημόσιο βοήθημα σε περίπου 2 597 οικογένειες ηλικιωμένων ατόμων και το ύψος της μηνιαίας δαπάνης ανέρχεται περίπου στις €818.277,85.

Το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, λαμβάνοντας υπόψη τη δημογραφική γήρανση και το γεγονός ότι το ποσοστό κινδύνου της φτώχειας

που απειλεί τον πληθυσμό ηλικίας άνω των εξήντα πέντε ετών είναι πολύ υψηλότερο από τις υπόλοιπες ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες, έχει προχωρήσει στη συνολική μεταρρύθμιση της πολιτικής κοινωνικής πρόνοιας.

Στις 11 Ιουλίου 2014 τέθηκε σε εφαρμογή η νέα νομοθεσία που προνοεί για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα και γενικότερα τις κοινωνικές παροχές με σκοπό την παροχή ουσιαστικής στήριξης του πολίτη, περιλαμβανομένης και της ευάλωτης ομάδας των ηλικιωμένων.

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, με σκοπό τη μεγιστοποίηση της συμμετοχής των πολιτών σε τοπικό επίπεδο, παρέχουν τεχνική και οικονομική βοήθεια για την ίδρυση και λειτουργία προγραμμάτων κοινωνικής φροντίδας, μέσω των σχεδίων των κρατικών χορηγιών σε Συμβούλια Κοινοτικού Εθελοντισμού (ΣΚΕ) και μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) και της επιχορήγησης σε δήμους, κοινοτικές αρχές ή και συμπράξεις.

Σε σχέση με πολιτιστικές εκδηλώσεις και κοινωνικά δρώμενα, τα προγράμματα ψυχαγωγίας καθ' αυτά δεν τυγχάνουν κρατικής ενίσχυσης, αφού το Σχέδιο Κρατικών Ενισχύσεων των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας επιχορηγεί προγράμματα που εμπίπτουν στον τομέα της κοινωνικής φροντίδας και αφορούν ηλικιωμένους σε στέγες για εικοσιτετράωρη φροντίδα, κέντρα ενηλίκων για διημερεύουσα φροντίδα και προγράμματα κατ' οίκον φροντίδας και υπηρεσίες ηλικιωμένων. Οι ηλικιωμένοι στα πλαίσια της ένταξής τους στα προαναφερόμενα προγράμματα έχουν την ευκαιρία για συμμετοχή σε ψυχαγωγικές και άλλες δραστηριότητες.

Αναφορικά με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης Ηλικιωμένων, τα κυριότερα θέματα που αφορούν τα άτομα της τρίτης ηλικίας εμπεριέχονταν στο σχέδιο αυτό, το οποίο εγκρίθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 18 Φεβρουαρίου 2004. Η υλοποίηση του εν λόγω σχεδίου παρακολουθείτο από τη Μόνιμη Διυπηρεσιακή

Επιτροπή σε τακτά χρονικά διαστήματα και έληξε το 2014. Το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προγραμματίζει τον καταρτισμό ενός νέου Εθνικού Σχεδίου Δράσης που θα καλύπτει την περίοδο 2016-2020 και σύντομα πρόκειται να καλέσει τους οργανωμένους φορείς των ηλικιωμένων σε διαβούλευση.

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας σε συνεργασία με την Κοινωνία των Πολιτών στηρίζουν τη δημιουργία δομών και δράσεων υποστήριξης, φροντίδας, ενδυνάμωσης, κοινωνικοποίησης και τόνωσης της αυτοπεποίθησης των ηλικιωμένων, καθώς επίσης και τη στήριξη προγραμμάτων μέσα από τα οποία οι ηλικιωμένοι έχουν την ευκαιρία να ενισχύσουν το αίσθημα της ανεξαρτησίας τους και της κοινωνικής συμμετοχής. Στα πλαίσια των Σχεδίων Κρατικών Ενισχύσεων δίνεται ετήσια οικονομική ενίσχυση σε μη κυβερνητικές οργανώσεις και αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης για τη λειτουργία προγραμμάτων που στοχεύουν στην κάλυψη των αναγκών φροντίδας των ηλικιωμένων είτε σε εικοσιτετράωρη βάση είτε για διημερεύουσα φροντίδα είτε για κατ' οίκον φροντίδα. Συγκεκριμένα, το 2014, εβδομήντα τέσσερα τέτοια προγράμματα τα οποία εξυπηρετούν 2 000 περίπου ηλικιωμένους, έλαβαν συνολική κρατική ενίσχυση ύψους €1.300.000, ποσό το οποίο αντιστοιχεί στο 20% του συνολικού ποσού που δόθηκε για επιχορήγηση όλων των προγραμμάτων κοινωνικής φροντίδας παγκύπρια. Αναλυτικά επιχορηγήθηκαν τριάντα μία στέγες με το ποσό των €780.000, δεκαεπτά κέντρα ενηλίκων με το ποσό των €246.000 και είκοσι έξι προγράμματα κατ' οίκον φροντίδας και υπηρεσιών ηλικιωμένων με το ποσό των €274.000.

Το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων έλαβε την απόφαση να μην προχωρήσει σε μείωση των προγραμμάτων που λειτουργούν στην ύπαιθρο, γιατί θεωρεί δικαιολογημένη κάθε προσπάθεια για διαφύλαξη της δυνατότητας των ηλικιωμένων να διαβιούν μέσα στις κοινότητες όπου μεγάλωσαν, δημιούργησαν και γέρασαν. Εξυπακούεται ωστόσο ότι δε θα πολλαπλασιαστούν τέτοια προγράμματα και

για όσα ήδη λειτουργούν θα πρέπει να γίνει εξορθολογισμός των εξόδων λειτουργίας τους.

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας εγγράφουν και επιθεωρούν τη λειτουργία προγραμμάτων παροχής φροντίδας στεγών ηλικιωμένων, διασφαλίζοντας έτσι τα κατώτατα επίπεδα ποιότητας σύμφωνα με τις σχετικές νομοθεσίες και τους κανονισμούς που είναι προσαρμοσμένοι στις νέες και πραγματικές ανάγκες των ατόμων της τρίτης ηλικίας. Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας έχουν προχωρήσει από το 2013 σε τροποποίηση του νόμου και των σχετικών κανονισμών, για τη λειτουργία και τον έλεγχο των στεγών ηλικιωμένων, με στόχο την περαιτέρω αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, τον επανακαθορισμό των κατώτατων επιπέδων λειτουργίας και την προάσπιση των δικαιωμάτων ενάντια σε οποιαδήποτε μορφή κακοποίησης, τα οποία στο παρόν στάδιο τυγχάνουν νομοτεχνικής επεξεργασίας από τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας.

Το αίτημα για μερική απασχόληση αρμόδιας λειτουργού για τη Βουλή των Γερόντων για το 2015 υποβλήθηκε στην Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων από το Παγκύπριο Συντονιστικό Συμβούλιο Εθελοντισμού και τους εκπροσώπους της Βουλής των Γερόντων και έγινε αποδεκτό. Για το έτος 2016 το αίτημα για μερική απασχόληση θα επαναξιολογηθεί από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, ωστόσο δεν τίθεται θέμα για πλήρη απασχόληση.

Δ. Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Ο πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ. Αντρέας Φακοντής χαιρετίζοντας την επί δεκαεπτά χρόνια λειτουργία του θεσμού της Βουλής των Γερόντων, επισήμανε ότι η Βουλή των Αντιπροσώπων συμπαρίσταται και στηρίζει διαχρονικά τα αιτήματα που αντιμετωπίζουν

οι ηλικιωμένοι μας. Σε παρατήρηση μέλους της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας της Βουλής των Γερόντων, αναφορικά με το γεγονός ότι διαχρονικά υποβάλλονται περίπου τα ίδια αιτήματα, τα οποία ωστόσο παραμένουν άλυτα, ο πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων δήλωσε ότι ο ρόλος της επιτροπής είναι διαμεσολαβητικός και στα πλαίσια άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου καταβάλλεται κάθε προσπάθεια άσκησης πίεσης προς την εκτελεστική εξουσία για επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι μας. Συναφώς, η επιτροπή απευθύνεται μέσω επιστολών της προς τους αρμόδιους υπουργούς, διαβιβάζοντάς τους τα αιτήματα των ηλικιωμένων στα επιμέρους ζητήματα, όπως αυτά τίθενται ενώπιόν της, με την παράκληση για μελέτη και επίλυσή τους. Τέλος, ο ίδιος, υιοθετώντας σχετική εισήγηση μέλους της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας, εξέφρασε την πρόθεση όπως γίνεται συνάντηση των δύο επιτροπών δύο φορές το χρόνο, ώστε να παρακολουθούνται πιο στενά οι δράσεις της εκτελεστικής εξουσίας, με στόχο την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι μας.

Ε. Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας

Υπό το φως των πιο πάνω, παρατίθενται συνοπτικά οι εισηγήσεις της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας σε σχέση με την αντιμετώπιση των άμεσων αναγκών των ηλικιωμένων.

1. Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα

Να απλοποιηθούν τα έντυπα και να επισπευσθεί η εξέταση των αιτήσεων. Οι χαμηλοσυνταξιούχοι να επωφεληθούν από τη νομοθεσία για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα και οι αιτήσεις όσων χρειάζονται φροντίδα να εξετάζονται άμεσα και κατά προτεραιότητα, διότι οι ηλικιωμένοι και τα άτομα με αναπηρίες μεγάλης ηλικίας και με σοβαρά προβλήματα υγείας δεν μπορούν να αναμένουν για

μεγάλο χρονικό διάστημα για την εξέταση της αίτησής τους. Σημειώνεται ότι η μεγάλη καθυστέρηση που παρατηρείται μέχρι σήμερα είναι αδικαιολόγητη.

2. Προβλήματα επιβίωσης

Να αντιμετωπιστεί η αδυναμία των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας για στήριξη οικογενειών που αντιμετωπίζουν προβλήματα επιβίωσης και να βελτιωθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες στα κρατικά νοσηλευτήρια. Περαιτέρω, ζητείται όπως προωθηθεί το αίτημα για κατ' οίκον νοσηλεία των ηλικιωμένων και στην ύπαιθρο.

3. Πολιτιστικές εκδηλώσεις και κοινωνικά δρώμενα

- Να ενισχυθούν τα προγράμματα ευημερίας των ηλικιωμένων.
- Να προωθηθούν εκδηλώσεις που εξασφαλίζουν καλύτερη ποιότητα ζωής στους ηλικιωμένους.
- Να επανέλθει το τετραήμερο των διακοπών σε ξενοδοχεία για τους συνταξιούχους και τους πάσχοντες και να δημιουργηθούν οι αναγκαίες υποδομές για εύκολη προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρίες στα ξενοδοχεία.
- Να παραχωρούνται πακέτα διακοπών για τους Κύπριους συνταξιούχους, όπως παραχωρούνται πακέτα διακοπών για τους ξένους,

4. Προσφυγικοί συνοικισμοί

Να προωθηθεί άμεσα η τοποθέτηση ανελκυστήρων σε προσφυγικούς συνοικισμούς.

5. Πρόσβαση ηλικιωμένων και ατόμων με αναπηρίες σε κρατικές υπηρεσίες

- Να εγκατασταθούν ανελκυστήρες σε όλους τους κυβερνητικούς φορείς και να αναβαθμιστούν όσοι δεν πληρούν τις προδιαγραφές για αναπηρικά καροτσάκια.
- Να συγκεντρωθούν τα κυβερνητικά γραφεία στα ίδια κτίρια, για διευκόλυνση

ηλικιωμένων ατόμων αλλά και γενικά του πληθυσμού.

6. **Μείωση των επιπτώσεων της κρίσης**

- Να απαλλάσσονται από το φόρο ακίνητης περιουσίας οι χαμηλοσυνταξιούχοι, καθώς και να διευκολύνονται στην καταβολή των φόρων οι ηλικιωμένοι.
- Οι χαμηλοσυνταξιούχοι και οι ηλικιωμένοι να τυγχάνουν ειδικής έκπτωσης στους λογαριασμούς της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου.

7. **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τους Ηλικιωμένους**

Να προωθηθεί νέο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τους Ηλικιωμένους, ώστε να προωθηθεί η ευημερία και η μείωση του χάσματος γενεών.

8. **Ασφάλιση συνταξιούχων οδηγών**

Να ασφαρίζονται οι συνταξιούχοι οδηγοί όπως όλοι και να επιβαρύνονται μόνο σε περίπτωση δυστυχήματος.

9. **Κοινωνική κάρτα**

Να επανέλθει και να αναβαθμιστεί η κοινωνική κάρτα, ώστε να περιλαμβάνει και δωρεάν είσοδο σε μουσεία.

10. **Ενίσχυση των Συμβουλίων Κοινοτικής Ευημερίας (ΣΚΕ)**

Να ενισχυθούν τα ΣΚΕ, ώστε δήμοι και κοινότητες να φιλοξενούν ηλικιωμένους οι όποιοι διαβιούν μόνοι.

11. **Διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης**

Για τη διασφάλιση της αξιοπρεπούς διαβίωσης και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων, επιβάλλεται να ληφθούν μέτρα για αποκατάσταση της μείωσης των συντάξεων των χαμηλοσυνταξιούχων. Ειδικότερα, προέκυψαν προβλήματα λόγω της μείωσης της ειδικής χορηγίας (μικρής επιταγής), της κατάργησης σχεδόν του πασχαλινού επιδόματος, καθώς και της κατάργησης της

δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και της διακίνησης των συνταξιούχων με τις δημόσιες συγκοινωνίες.

12. Στέγες Ηλικιωμένων

Να γίνεται πιο αποτελεσματική επιτήρηση στις στέγες ηλικιωμένων, ώστε να εξασφαλίζεται η σωστή φροντίδα και η ποιοτική διαβίωσή τους.

13. Στήριξη της Βουλής των Γερόντων

Να στηριχθεί ο θεσμός της Βουλής των Γερόντων, με εξασφάλιση της πλήρους απασχόλησης της αρμόδιας λειτουργού.

Η Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας, υποβάλλοντας την παρούσα έκθεση κρίνει ότι όλες οι εισηγήσεις που περιλαμβάνονται σε αυτή, θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη από όλους τους αρμόδιους φορείς και να τροχοδρομηθεί η υλοποίησή τους. Γι' αυτό, οι εισηγήσεις αυτές δεν πρέπει να θεωρηθούν ως οραματισμοί και να κριθούν ως ανεδάφικες, γιατί στην απόκτηση του δυνατού οδηγεί μόνο η αναζήτηση του ιδανικού.

10 Νοεμβρίου 2015